

TRIBUNA

L'evanescència del fum en llibertat

JORGE SOLER

METGE DE FAMÍLIA. PROFESSOR DE LA UDL.

Acabo de tornar d'un país preciós que m'ha fet sentir en força moments que encara vivíem a l'era medieval. Alguns, sense cap vergonya, al mig d'una plaça cèntrica i bulliciosa, són capaços d'orinar ajupits davant de la indiferència dels seus habitants i la sorpresa dels turistes que passen. Una ciutat sorollosa en què els vianants no tenen prioritat de pas sobre els cotxes ni als passos zebra, ja que transiten a tota velocitat per les seues avingudes a cops de clàxon per totes bandes de forma continuada, esquivant persones i motos que fan el mateix.

No havia vist anteriorment la dificultat que pot tindre un ancià per creuar una simple avinguda. Un lloc on força nens en edat escolar vegeten pels carrers, a l'aguait, per aconseguir alguna moneda, en ocasions de les maneres més originals, enginyoses i inversemblants.

Els preus de les coses són variables. Depenen de l'hora, de la nacionalitat del comprador, de l'art i de les ganes que tingui cada un de regatejar o potser de cap de totes aquestes.

Als mercats la carn està exposada al sol, sense refrigerar, torrant-se amb l'aroma que deixen anar els tubs d'escapa-

ment de les múltiples motos que es mobilitzen. Per totes bandes es respira el fum, negre, càlid i dens, intrínsec a l'ambient, que es disposa a poc a poc a la roba i segur que als pulmons dels qui l'inhalen.

Allà els homes fumen molt en públic. A elles gairebé no se les veu assegudes als bars, uns locals que tenen un núvol dens en la seua atmosfera interna, fruit de la mescla dels diferents tabacs que es fumen a l'interior. La gent encara fuma als trens, als hospitals i als teatres.

Torno a casa i em trobo una ciutat neta, desenfocada per-

què està coberta d'una forma deliciosa boira humida, on els cotxes no circulen a toc de clàxon i és fàcil creuar el carrer pels llocs habilitats per fer-ho, on es pot entrar en un bar sense fum a disfrutar del sabor i aroma d'un bon cafè. Això és el que faig. M'hi assec i respiro profund mentre fullejo un exemplar del diari. Ja a la portada expliquen que hi ha alguns restaurants que s'han declarat insubmisos a la llei antitabac i han decidit continuar permetent fumar-hi a l'interior. Amb arguments similars, d'altres podrien pensar que estaria bé autoritzar els seus parroquians a drogar-se o servir alcohol als nens o fins i tot eructar a la mateixa barra. Miro el cambrer i no crec que li fes gaire gràcia que esputés al seu terra com es feia fa uns quants anys. Segur que hi hauria clients amb necessitats i preferències per a tot.

Potser alguns enyoren el passat i recorden amb gust els antres amb escopidores, on els nens netejaven les botes, davant de la porta d'uns banys bruts amb un forat a terra, amb un clau amb retalls de diari llegit com a alternativa al paper higiènic.

Aquests que no pensen en la protecció social, en aquells treballadors que havien de patir llargues jornades exposades al fum de tots els seus cli-

ents, tòxic que a la fi, inevitablement, els passarà factura en la seua vida sanitària.

Al món desenvolupat, com ho és el nostre, per desgràcia necessitem que les lleis protegeixin els ciutadans perquè puguin disfrutar de la seua llibertat, perquè els nens estiguin als col·legis i no captant, entre moltes altres coses. És utòpic pensar que, sense unes certes normes, la gent no s'orinaria a la primera cantonada que li vingués de gust, tiraria les escombraries en qualsevol lloc o destrossaria els jardins.

La població ha de poder pujar a l'autobús, veure una pel·lícula al cine, o simplement menjar sense haver de respirar el fum del puro, pipa o ci-

dia l'articulista Gregorio Morán, sinó de la seua addicció, fomentada i tolerada durant anys per múltiples interessos privats i públics, d'estricta caire econòmic.

Que fumar mata és avui en dia una obvietat, encara que ho negui davant de les càmeres el senyor Matamoros en horari de màxima audiència llegint unes xifres estadístiques mal interpretades. El que ho vulgui fer que ho faci, però sense afectar la resta.

El tema podria assemblar-se al de l'excés de velocitat. La prohibició de circular a 200 km/h per la carretera és més per protegir les potencials víctimes que podria causar un accident que, sens dubte, per l'ànim de privar el plaer del

És utòpic pensar que sense unes certes normes, la gent no s'orinaria a la primera cantonada que li vingués de gust ni destrossaria jardins

garro exhalat dels bronquis dels qui l'envolten. Hem d'atansar-nos a les bones idees dels nostres veïns europeus i no ser els últims països a adaptar-nos, com en gairebé a tot.

És obvi que el fumador ha estat una víctima, però no de la llei actual, i molt menys dels "talibans de la salut", com els ha denominat a *La Vanguard-*

conductor temerari, a més a més que si s'accidenta també les seues cures aniran a càrrec de tots els contribuents.

La democràcia ha de garantir les llibertats, en tant que la llibertat d'un acaba on comença la de l'altre, i a Espanya encara hi havia molta gent que no era lliure. Els desitjo a tots un feliç 2011 límpid, pròsper i ple de salut.

COL·LABORACIÓ

El mestre que ensenyava a ser lliures

JAVIER GIMÉNEZ

FETE-UGT TERRES DE LLEIDA

A CIUTAT DE MÈXIC hi ha una escola, l'Ermilo Abreu, fundada per Ramon Costa Jou i la seva esposa, Amira Ayube. El *maestro Costa*, nascut el 1911 a Llagunes (Pallars Sobirà), passà la seva infantesa i primera joventut a Montclar d'Urgell i Tàrraga, on baixaren els seus pares a fer de mestres.

La victòria franquista i la *carrera al mestre* iniciada pel ministre d'Educació, el franquista Saiz Rodríguez, que va destrossar la tasca pedagògica i renovadora d'ensenyants compromesos com Costa Jou, l'exilià. A Mèxic el recorden amb gran estima. Un dels seus alumnes, Jesús Elizondo, professor universitari i especialista internacional en l'àmbit de la semiòtica deia: "Quan he anat a Espanya he dit amb orgull que vaig ser educat per un mestre republicà que em marcà per sempre amb valors com la no-

violència, el respecte, la responsabilitat, la integritat i l'amor humanista. Ramon Costa Jou."

I si el recuperem en la nostra memòria col·lectiva? Quan es compleix el centenari del seu naixement.

En acabar els estudis de magisteri exerceix en una escola municipal de Granollers. A les vacances de la Setmana Santa del 34 participa al Congrés de l'Escola Laica que s'ha organitzat a Montpellier i coneix les tècniques Freinet, fonamentades en els principis de l'escola activa. Tot allò que aprèn ho posa en pràctica a l'escola unitària de Plana Rodona (Alt Penedès). Els alumnes dels cursos superiors imprimeixen el quadern escolar *Endavant*; també *L'Espiga*, on recull els treballs dels més petits.

Quan s'organitza la Cooperativa de la Impremta a l'Esco-

la, en una reunió de Batec a Puigverd de Lleida, és membre del Consell d'Administració i responsable de la revista *Col·laboració*, butlletí de l'entitat.

A l'Escola d'Estiu de la Generalitat del 35, Ramon Costa dirigeix un curs, *Lliçons sobre la pràctica de les tècniques Freinet*: el càlcul viu, els passejos escolars, l'ús de la impremta, el diari de classe, els quaderns escolars, l'assemblea de classe i l'hort escolar. La revista de Vilafranca *Nova Cultura* publica amb orgull: "Per primera vegada nens de les escoles rurals han anat a Barcelona a treballar una nova tècnica davant els mestres de Catalunya."

Dirigent de la Federació de Treballadors de l'Ensenyament de la UGT, membre de l'Executiva Nacional i responsable de la secretaria de Premsa i Propaganda.; quan el 36 FETE-UGT es reorganitza, Costa Jou en serà el secretari d'Organització. Per poc temps, el país està en guerra i és mobilitzat; primer al front d'Aragó, més tard al de Madrid com a res-

ponsable de les Milícies de la Cultura, institució emblemàtica de la República. "Les Milícies de la Cultura, integrades per joves mestres destinats al front amb la missió d'alfabetitzar i instruir, entre combat i combat, aquells soldats que més ho necessitaven", explicava el Víctor Torres que, tot parlant dels milicians de la cultura destinats en la brigada de la qual era comissari polític, deia: "Coratjosos milicians que alternaven els llibres amb els fusells."

Acabada la guerra, Ramon Costa s'exilia a Santo Domingo, Cuba i el 45 arriba a Mèxic. Troba feina a la "casa sin rejas", un centre d'orientació per a joves drogodependents on, de nou, utilitza com a mètode pedagògic la impremta i el text lliure. Aquells joves elaboren el quadern *Nuestro Camino* i la revista *Rumbos*. Es planteja el centre com a "...un lloc on es treballi a gust, que sentin el plaer de l'obra realitzada, que les feines surtin de la vida mateixa, de les necessitats quotidianes, de les seves aspiracions i desitjos..."

Del 61 al 67 dirigeix el departament de Pedagogia de la Facultat d'Educació a la Universitat de l'Havana. Seran sis anys de treball intens en aquella Cuba de la revolució.

Torna a Mèxic, on organitza l'escola Patricio Redondo, que tindrà la seva continuïtat en el centre Ermilo Abreu amb "...la il·lusió de formar éssers humans, transformar-los mitjançant l'educació, cap al canvi social".

Ramon Costa morí el 13 d'octubre de 1987. L'escola continua amb la seva tasca educativa sota els principis de l'escola activa, ara dirigida pel seu fill Costa Ayube amb el lema *Els nens neixen per ser feliços i lliures*.

Escrivia una alumna sobre aquelles escoles: "Ens ensenyaren a ser lliures, a conèixer des de nens la importància de la responsabilitat, ser més conscients del que som i de les nostres decisions (...) em sento afortunada d'haver crescut en un ambient diferent i més obert, més crític i més participatiu."